

TILPASSA OPPLÆRING I BARNEHAGE OG SKOLE

PROSEDYRER

SPECIALPEDAGOGISK HJELP/SPECIALUNDERVISNING

HOLTÅLEN OG RØROS

2008

INNHold

1	Tilpassa opplæring i barnehage og skole	s	3
1.1	Barnehagen	s	3
1.2	Skolen	s	3
2	Spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning	s	3
2.1	Spesialpedagogisk hjelp i barnehagen	s	3
2.2	Spesialundervisning i skolen	s	4
3	Arbeid f�r melding til PPT	s	4
4	Sakkyndig vurdering	s	5
5	Individuell Opplæringsplan	s	6
5.1	IOP i barnehagen	s	6
5.2	IOP i skolen	s	7
6	Saksgang og prosedyrer	s	8

TILPASSA OPPLÆRING I BARNEHAGE OG SKOLE er utarbeidet av PPT i samarbeid med representanter for rektorene, barnehagestyrerne og spesped.ansvarlige i barnehager og skoler i Holtålen og Røros. Arbeidet har pågått høsten 2007, og skal sammen med nye/reviderte skjema for IOP og rapporter m.m tas i bruk fra skoleåret 08/09.

1 Tilpassa opplæring i barnehage og skole

1.1 Barnehagen

Det er et overordna prinsipp at barnehagens innhold skal tilpasses både ulike grupper og enkeltbarns særegne behov. Barnehagen skal gi hvert enkelt barn utfordringer med utgangspunkt i dets funksjonsnivå, ressurser, muligheter, sosial og kulturell bakgrunn. Valg av innhold og progresjon må bygge på barnegruppens og det enkelte barns forutsetninger.

I barnehagen vil det alltid være barn med behov for særskilt hjelp og støtte. Barn med tilpasningsvansker, læreversker, manglende sosial integrering, funksjonshemminger eller periodiske eller varige utviklingshindringer trenger som regel ekstra oppfølging i barnehagen for å trives, få venner og få innpass i barnegruppen.

Det bør imidlertid være et prinsipp at mest mulig av opplæring og trening foregår i gruppen sammen med de andre barna, og at særlige tiltak i den grad det er mulig gjennomføres innenfor barnehagens rammer.

1.2 Skolen

Tilpassa opplæring er et overordna begrep i Opplæringsloven. Alle elever i norsk skole har krav på et skoletilbud som er tilpasset deres særskilte evner og behov. Alle elever skal få møte oppgaver og utfordringer de kan strekke seg etter og oppleve at de mestrer.

Tilpassa opplæring tilsier ulik behandling og fordypning i arbeid med lærestoffet, variasjon i art, vanskegrad, mengde, tempo og progresjon. Gjennom god tilpasning av ordinær opplæring skal en så langt råd er søke å gi alle elever best mulig læringsutbytte.

Lovverkets mål om tilpassa opplæring for alle stiller store krav til differensiering av undervisningen. En viss tilpasning av undervisningen forventes av den enkelte lærer, uten tilførsel av ekstra ressurser eller særskilte støttetiltak. Som ledd i tilpasning av den ordinære opplæringen bør skolen sette i verk tiltak innenfor skolens rammer, uten at det foreligger en sakkyndig tilråding.

2 Spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning

2.1 Spesialpedagogisk hjelp i barnehagen

Dersom personalet ikke har tilstrekkelig kunnskap eller muligheter til å gi barn med spesielle behov et tilpassa pedagogisk tilbud innefor barnehagens vanlige rammer, har de plikt til å søke hjelp. Barnets foresatte skal være kjent med og samtykke i at spesielle tiltak blir iverksatt, eks melding til PPT.

I visse tilfeller er det særlig viktig at den spesialpedagogiske hjelpen blir satt inn tidlig i utviklinga, slik at barnets utviklingsmuligheter blir stimulert på best mulig måte. Begrepet ”spesialpedagogisk hjelp” er mer omfattende enn spesialundervisning, og kan inneholde lekotekvirksomhet, trenings- og stimuleringstiltak og veiledning til personalet i barnehagen. Hjelpen skal inneholde tilbud om foreldreveiledning.

2.2 Spesialundervisning i skolen

For enkelte elever vil en tilpasning innenfor rammen av ordinær opplæring ikke gi et tilfredsstillende utbytte av opplæringstilbudet.

Spesialundervisning innebærer en mer omfattende individuell tilrettelegging, som bla kan omfatte avvik fra reglene om innholdet i opplæringa. Tilpassa opplæring er det overordna prinsipp. Spesialundervisning er en form for tilpassa opplæring, med tiltak for elever som har særskilte opplæringsbehov.

Vedtak om spesialundervisning skal bygge på sakkyndig utredning og tilråding fra PPT. Opplæringstilbudet skal utarbeides i tett samarbeid med elev og foresatte. Det er viktig å finne en rimelig balanse mellom det ordinære opplæringstilbudet og spesialundervisningen, og at tilbudet preges av fleksibilitet. For elever som har svært lite utbytte av den ordinære opplæringa, kan det være behov for at hele eller deler av opplæringa gis som spesialundervisning.

Spesialundervisning skal være likeverdig med ordinær opplæring. Spesialundervisningen er likeverdig når en funksjonshemmet elev har omtrent de samme mulighetene for å nå sine realistiske opplæringsmål som andre elever har for å realisere sine mål innen det ordinære opplæringstilbudet.

3 Arbeid før melding til PPT

Barn under opplæringspliktig alder som har behov for spesialpedagogisk hjelp, har rett til det, jmf Opplæringsloven § 5-7.

Elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet har rett til spesialundervisning, jmf Opplæringsloven § 5-1.

Før tilmelding til PPT skal både individ- og systemfaktorer vurderes. Områder som er aktuelle for en slik vurdering er:

- Hva består barnet/eleven sine vansker i?
- Hvilke tiltak har vært iverksatt? Hvordan har disse fungert?
- Kan endringer i arbeidsmåter, organisering, materiell, læremidler og hjelpemidler innenfor de eksisterende rammer bidra til økt utbytte av barnehage-/opplæringstilbudet?

- Er det forhold rundt barnet/eleven som forårsaker eller forsterker vanskene? Har vanskene sammenheng med gruppesammensetning, med forhold til jevnaldrende eller med forhold til voksne?
- Er det rutiner eller organisatoriske løsninger som bidrar til å forsterke problemene?

Som ledd i meldingen til PPT skal det utarbeides en pedagogisk rapport hvor følgende elementer må inngå:

- Tiltak som er utprøvd i forkant av tilmeldingen
- Effekten av tiltakene
- Undersøkelser/kartleggingsprøver som er foretatt
- Barnet/eleven sin funksjon og utvikling
- Barnet/eleven sitt utbytte av barnehage-/opplæringstilbudet
- Behov for avvik fra læreplanverket

Dersom barnehagen/skolen ikke finner å kunne avhjelpe barnet/eleven sine vansker ved tilrettelegging innen det ordinære tilbudet, og en ønsker å få vurdert om barnet/eleven har behov for spesialpedagogisk hjelp/spesialundervisning, må det foretas en formell melding til PPT. Meldingen skal være skriftlig, og på eget skjema. Foresatte skal samtykke til meldingen.

4 Sakkyndig vurdering

PP-tjenesten har som sakkyndig instans ansvar for å foreta en helhetlig utredning ut fra den dokumentasjon som kan framskaffes. Utgangspunktet for utredningsarbeidet i nye saker er meldingsskjemaet og den pedagogiske rapporten fra barnehagen/skolen. På bakgrunn av de opplysningene som foreligger må PPT vurdere behovet for å innhente ytterligere opplysninger og foreta egne undersøkelser. Informasjonsinnhentingene må omfatte både det enkelte barn/elev og opplæringssituasjonen. Det kan benyttes ulike kilder og metoder:

- Samtale med barnet/eleven og foreldrene
- Utdypende opplysninger og vurderinger fra barnehage/skole
- Egne undersøkelser
- Rapporter og utredninger fra andre sakkyndige
- Samtaler med andre berørte

Dersom PPT ikke har tilstrekkelig fagkompetanse i en sak, må tjenesten søke samarbeid med for eksempel det statlige spesialpedagogiske støttesystemet, barne- og ungdomspsykiatrien, medisinske institusjoner eller andre aktuelle tjenester. I noen saker vil barnevernet være en sentral samarbeidspart.

På bakgrunn av det samlede utredningsarbeidet skal PPT gi en **sakkyndig vurdering** som viser om eleven barnet/eleven har behov for spesialpedagogisk hjelp/spesialundervisning. Sakkyndig vurdering skal bla omfatte flg momenter:

- Eleven sitt utbytte av det ordinære opplæringstilbudet
- Eleven sine lærevansker
- Realistiske opplæringsmål for barnet/eleven
- Om en kan avhjelpe vanskene innenfor det ordinære tilbudet
- Hva som vil gi et forsvarlig tilbud

Den sakkyndige vurderingen bør også uttale seg om

- Omfanget av spesialpedagogisk hjelp/spesialundervisning
- Organisatoriske løsninger
- Behovet for kompetanse og personalressurser, særskilt utstyr og læremidler
- Fleksibilitet i opplæringstilbudet og hva fleksibiliteten kan bestå i

Spesialpedagogisk hjelp/spesialundervisning og det ordinære opplæringstilbudet må ses i sammenheng. For elever med særskilte behov må det totale opplæringstilbudet være likeverdig med det opplæringstilbudet andre elever får gjennom ordinær opplæring.

Den sakkyndige vurderingen skal fylle flg funksjoner:

- informasjon til foresatte
- veiledning til ansatte
- underlagsdokument for enkeltvedtak
- saksdokument i evt klagesak

5 Individuell Opplæringsplan

5.1 IOP i barnehagen

Styrer/pedagogisk leder, evt i samarbeid med PPT, bør utarbeide Individuelle Opplæringsplaner (IOP) for barn med behov for spesialpedagogisk hjelp. Planen skal synliggjøre hvilken støtte barnet får innenfor barnehagens rammer og evt spesialpedagogisk hjelp. Planen må inneholde mål for barnets opphold i barnehagen, en metodisk beskrivelse av hvordan målene skal nås, hvem som skal samarbeide om dette og hvordan arbeidet skal følges opp og vurderes. IOP skal utarbeides i tett samarbeid med foresatte.

5.2 IOP i skolen

Alle elever som får spesialundervisning skal ha en Individuell Opplæringsplan, jmf Opplæringsloven § 5-5. Det er skolen som har hovedansvar for å utarbeide planen, og dette innebærer et tett samarbeid mellom kontaktlærer, faglærere og spesialpedagog. Arbeidet med IOP skal også skje i tett samarbeid med elev og foresatte. Arbeidet bør foregå parallelt med utredningsarbeidet i PP-tjenesten. Den pedagogiske rapporten som følger meldingen til PPT, vil sammen med skolens egne refleksjoner og forslag til hvordan opplæringen best kan legges til rette, danne utgangspunkt for dette arbeidet.

Arbeidet med IOP vil gå i faser. Planen skal være kortfattet og rammepreget. IOP og detaljert tiltaksplan kan ikke fullføres før det foreligger sakkyndig vurdering fra PPT og enkeltvedtak om spesialundervisning.

IOP skal inneholde:

- Mål for opplæringa
- Innholdet i opplæringa
- Evt avvik fra læreplanmål
- Organisering av opplæringa

6 Saksgang og prosedyrer

	SKOLE/BARNEHAGE/ PPT	HVORDAN	FRIST	PPT
1	<p>Førskolelærer/lærer/foreldre opplever ”uro” for et barn/en elev sin utvikling, læringsutbytte og/eller trivsel.</p> <p>Ansvarlig: Ped.leder/Kontaktlærer</p>	Notat til styrer / rektor	Hele året	
2	<p>Drøfter med foreldre, evt barn/elev, lærerteam, spes.ped.team, med mer</p> <p>Ansvarlig: Styrer/rektor</p>	Avgjøre om/hvordan det skal arbeides videre med saken		Kan delta i drøftinger med barnehage/skole hvis behov
3	<p>Pedagogisk vurdering av barnets utvikling, situasjon i barnehagen</p> <ul style="list-style-type: none"> • sosial kompetanse • utviklingsnivå • individretta tiltak • systemretta tiltak • vurdering <p>Ansvarlig: Pedagogisk leder</p> <p>Pedagogisk vurdering av elevens opplærings situasjon</p> <ul style="list-style-type: none"> • elevens kompetanse • vurdering i forhold til læreplanmål • vurdering av eleven, opplæringstilbud og læringsmiljø • nær sammenheng mellom vurdering og tiltaksplanlegging <p>Ansvarlig: Kontaktlærer</p>	<p>Skriftlig vurdering på eget skjema. (Skjema A)</p> <p>Se punkt 3 om arbeidet før melding til PPT</p>	Innen 1 mnd etter at styrer / rektor har besluttet at det skal arbeides videre	Drøftingspartner for barnehagen/skolen

	SKOLE/BARNEHAGE/ PPT	HVORDAN	FRIST	PPT
4A	<p>Konklusjon: Pedagogisk vurdering fører til justering av pedagogisk tilbud/ tilpassa opplæring. Løsning innenfor barnehagens/skolens rammer.</p> <p>Ansvarlig: Styrer/rektor</p>	<p>Skriftlig plan for hvordan opplæringa skal legges til rette</p> <p>Skjema B</p>		<p>Drøftingspartner / rådgiver ifh til tilpassa opplæring</p> <p>Ansvarlig: Leder PPT</p>
4B	<p>Konklusjon: Pedagogisk vurdering fører til at melding sendes PPT. Samtykke fra foresatte.</p> <p>Ansvarlig: Styrer/rektor</p>	<p>Skjema Melding til PPT</p> <p>Skjema C</p> <p>Pedagogisk vurdering og øvrige vedlegg skal følge med.</p>		<p>Mottar melding fra barnehage/skole. Besvarer henvendelsen innen en mnd med opplysninger om saksbehandler og når arbeidet skal starte opp.</p> <p>Ansvarlig: Leder PPT</p>
5	<p>PPTs sakkyndighetsarbeid</p> <p>Utredning: A: Ikke behov for spesialpedagogisk hjelp / spesialundervisning</p> <p>B: Behov for spesialpedagogisk hjelp / spesialundervisning</p>	<p>Sakkyndig utredning danner grunnlag for sakkyndig vurdering som sendes foresatte</p>		<p>Ansvarlig: Saksbehandler PPT</p>
6	<p>Sakkyndig vurdering: A: Ikke rett til spesialpedagogisk hjelp/ spesialundervisning</p> <p>B: Rett til spesialpedagogisk hjelp/ spesialundervisning</p>	<p>Sakkyndig vurdering: Realistiske opplæringsmål, områder barnet/ eleven trenger særlig hjelp, type opplæring, organisering, tiltak</p>	<p>Sakkyndig vurdering: 1. mai</p>	<p>Ansvarlig: Saksbehandler PPT</p>

	SKOLE/BARNEHAGE/ PPT	HVORDAN	FRIST	PPT
7	<p>Det fattes enkeltvedtak med basis i sakkyndig vurdering</p> <p>A: Ikke rett til spesialpedagogisk hjelp/ spesialundervisning</p> <p>B: Rett til spesialpedagogisk hjelp/ spesialundervisning</p> <p>Ansvarlig: Styrer/ rektor</p>		Innen 15. mai	
8A	<p>Konklusjon:</p> <p>Ikke rett til spesialpedagogisk hjelp. Barnet/eleven får pedagogisk tilbud/ tilpassa opplæring innen ordinær ramme</p> <p>Ansvarlig: Ped.leder/ kontaktlærer</p>	Barnehagen kan søke om midler gjennom kommunen	Hele året	Veiledning med bakgrunn i utredning/ vurdering Ansvarlig: Saksbehandler PPT
8B	<p>Konklusjon:</p> <p>Rett til spesialpedagogisk hjelp/spesialundervisning. Det samarbeides med foresatte/eleven om å utarbeide IOP, parallelt med utredningsarbeidet v/PPT</p> <p>Ansvarlig: Ped.leder/kontaktlærer</p>	IOP Skjema D	Hele året Innen 1. oktober	
9	<p>Det utarbeides tiltaksplan (for elever i grunnskolen) i samarbeid med elev/foresatte, med utgangspunkt i sakkyndig vurdering, enkeltvedtak og IOP</p> <p>Ansvarlig: Kontaktlærer</p>	Skjema E	Innen 1. oktober	Drøftingspartner
10	<p>Vurdering/rapporter Løpende og halvårlig</p> <p>Ansvarlig: Ped.leder/kontaktlærer</p>	Skriftlig Skjema F/G	1.februar 1. juli	Drøftingspartner

	SKOLE/BARNEHAGE/ PPT	HVORDAN	FRIST	PPT
11	Rutiner/Arkivering ved alle overganger <ul style="list-style-type: none"> • barnehage – skole • mellomtrinn – ungdomstrinn Ansvarlig: Styrer/rektor	Barnehage og skole overfører elevmappe m/info til neste trinn	Innen 1. juli	PPT sender sakkyndig vurdering til skolen

Dersom behovet tilsier det, må systemet være så fleksibelt at barn/elever kan utredes med sakkyndig vurdering og enkeltvedtak gjennom hele året.